

به رجه سته کردنی جهنگ له چاپی گرافیکی هاوچه رخ له
هه ریمی کوردستان / عیراق

هیمن یحی محمد نوری

به شی شپوه کاری، کۆلیژی هونه ره جوانه کان، زانکۆی سلیمانی، سلیمانی، هه ریمی کوردستان، عیراق
hemn.yahya80@gmail.com

پ.د. ریبوار سه عید ره شید

به شی شپوه کاری، کۆلیژی هونه ره جوانه کان، زانکۆی سلیمانی، سلیمانی، هه ریمی کوردستان، عیراق
rebwar.rashid@univsul.edu.iq

پوخته

ئهم تووژینه وه یه تایبه ته به لیکۆلینه وه له (به رجه سته کردنی جهنگ له چاپی گرافیکی هاوچه رخ له هه ریمی کوردستان / عیراق)، که بیک دیت له چوار بهش، بهشی یه کهم ته رخانکراوه بو خستنه رپووی کیشی تووژینه وه و گرنگی و ئامانج و سنووری تووژینه وه که، که سنوورداره به ناشکرکردنی تایبه تمه ندیبه کاره گرافیکیه هاوچه رخه کان که له لایهن هونه رمه ندانی کورد له هه ریمی کوردستان، ئه نجام دراوه له نیوان سالانی (2016-2022)، هه روه ها مامه له ی له گه ل هه ندیک له و زاراوانه کردووه که له تووژینه وه که دا هه یه له رپووی زمان و پیناسه به شپوه ی رپکاره کان، بهشی دووه م وهک چوارچپوه یه کی تیوری ئاماده کراوه، که سن تووژگه له خو ده گریت تووژگه ی یه که م: تیروانینیکی کورته له چه مکی جهنگ و ره نگدانه وه ی له هونه ری شپوکاری، سه باره ت به تووژگه ی دووه م: باس له کۆمه لیک تایبه تمه ندی ته کنیکی ده کات له هونه ری گرافیکدا، له رپگه ی هه ندیک شپوازی چاپی جیاوازه وه که به کارده هینرین، تووژگه ی سییه م په یوه سته به میژووی هونه ری گرافیکی هاوچه رخ له کوردستان، سه باره ت به بهشی سییه م: که خستنه رپووی میتۆدۆ و رپکاره کانی

زانباریه کانی تووژینه وه

به روار ی تووژینه وه:

وه رگرتن: 2023/6/20

په سه ندکردن: 2023/8/6

بلاو کردنه وه: پایز 2024

ووشه سه ره کییه کان

War
Graphics
Contemporary
Technique
Reflection
Artist
Personify

Doi:

10.25212/lfu.qzj.9.3.20

شیکردنه وهیه، که میتۆدی وه سفیی شیکارییه، به کۆکردنه وه ی به رهه مه هونه ریی هونه رهنه ندانی هه ریمی کوردستان دهستی پیکردوه به و نمووانه کۆتایی هاتوه که شیکرانه وه یان بۆ کراوه، به شی چواره م: پیکهاتوه له ئەنجام و دهرئه نجامی هه ریه که له بابه تی نموونه کان و تایبه تمه ندی گرافیکی و ته کنیکی هه ریه کیک له نموونه کان

به شی یه که م

1- کیشه ی توژیینه وه:

له میژووی هاوچه رخدا، جهنگ و نه هاهمه تیه کانی ئاماده ییه کی به رده وامیان هه یه له هه ریمی کوردستان، به شیوه ییه ک ئەم میژووه پره له جهنگ و ترس له به رپابوونی جهنگ و به کاره یینانی هیز یان هه رپه شه ی به کاره یینانی هیز، که ئەمانه هه مپشه به شیکی سه ره کی، میژووی هزر و سیاسه ت و هونه ر و کولتور و په یوه ندیه کان بووه، له م نیوه نده دا هونه رمه ندی کورد به دهر نابیت له م ژینگه پر له کیشه مه کیش و ئەو ئیشوو ئازارانه ی که نه ته وه ی کورد به هۆکاره کانی جهنگ و دیمه نی ویران بوون و به دی نه هاتنی خواسته ره واکانی ده بیینیت، په نگه هه ندیک رای جیاوازه بیت سه باره ت به کاتی جهنگ و کاره ساتی گه وره که به سه ر مرؤقایه تیدا هاتوون کاریه گی ره ی رۆلی هونه ری له روه ی توندوتیژی و خوین رژان و مه رگ که م بکاته وه و واپیشان بدریت، که هونه رمه ند ناتوانیت رۆلی خو ی بگیزیت له نیو ملاملانیکاندا، بۆیه ئەم توژیینه وه ییه که له ژیر ناو نیشانی (به رجه سه ته کردنی جهنگ له چاپی گرافیکی هاوچه رخ له هه ریمی کوردستان/ عیراق) دا، گرتی ئەم توژیینه وه ییه له سه ر بنه مای پرسیارانه خواره وه دامه زراوه: آ- ئایا جهنگ وه ک بابه ت به رجه سه ته کراوه له ناو به رهه مه هونه ریه گرافیکییه کان؟ ب- هونه رمه ندی کورد ئەگه ر به رجه سه ته ی خالی یه که می کردیت له ناو به رهه مه هونه ریه کان، ئەو ریکارانه کامانه که په یره ی کردوه سه باره ت به (واتا، مه تریا ل، ته کنیک، شیوان)؟

2- گرنگی توژیینه وه: ئەم توژیینه وه یه هه ول دده ات بۆ دۆزینه وه و دهرخستنی ئەو کاریه گه ریه نه ی جهنگ به جیی هیشته وه ناو ئەو به رهه مه گرافیکیه چاپکراوانه ی هونه رمه ندانی

کورد، به پیی سنووری کاتی توژیینه وه که ههروهه پاقه کردنی تهکنیک و کۆنسیپت و میتۆدی به ره مه کان ههروهه ئه م توژیینه وه یه گه پان و به دوا داچوون ده بیت به شوین تایبه تمه ندیه کانی با به تی جهنگ و به رجه سته کردنی له به ره مه می هونه ری گرافیکی له هه ری می کوردستاندا.

3- نامانجی توژیینه وه:

ا- ده رخستنی با به ت و نامازه و سیمبوله کانی جهنگ له به ره مه هونه رییه گرافیکییه کانی هه ری می کوردستان.

ب- خستنه رووی به که ی فۆرم و به که ی ناوه رپۆک و دیاریکردنی ماتریال و که ره سته به کارهاتوو هکانی له به ره مه هونه رییه گرافیکییه کان

4- سنووری توژیینه وه:

آ- سنووری با به تی: با به تی توژیینه وه که ئه و به ره مه هونه رییه گرافیکیانه ی که تایبه تمه ندی چه مکی جهنگ به رجه سته ده کات له سه ر ئاستی فۆرم و ناوه رپۆکی کاره هونه رییه کان.

ب- سنووری شوین: هه ری می کوردستان - عیراق

ج- سنووری کات: له سالی (2016-2022)

5- چه مک و زاراوه کان :

آ- جهنگ، War شیکردنه وه ی زاراوه ی جهنگ: زاراوه ی جهنگ له فه ره هنگی (AMERICAN WORDPOWER DIC) دا هاتوو، "جهنگ رووبه رووبونه وه یه کی نیوان دوو ده ولت یاخوود نیوان دوو گرووپ، که به شیوه ی راسته وخۆ رووبه رووی یه کتر ده بنه وه و چه ک و که ره سته ی جهنگی به کارده هیئن" (DIC, 2007, p743)، ههروهه له فه ره هنگی ووشه کانی (وبستیردا) Webster "ووشه ی جهنگ به مانای راگه یانندن و ده رگیری چه کدارانه له نیوان ده ولت تان یان گهلاندا پیناسه کراوه، ئه م پیناسه یه رونه کردنه وه یه کی سیاسی و ئه قلا نییه" (محیدین، 2018، ل 16) دواتر له ئینسکلۆپیدیای کوردی دا هاتوو: "هه ر جهنگیک له چه ندین شه ر پیک دیت، که زۆر

جار به پوو به پوو بوونه وهش ناو ده بریت، جهنگه كان بۆ ئامانجیک به رپا ده بن و هه ر لایه نیك ئامانجیک هه یه، بۆیه تا ئامانجه كانی به دی نه یهت، جهنگه كه ته واو نابیت" (رزگار، ۲۰۲۱). شیکردنه وه ی ریکاری جهنگ: جهنگ و پاشهاته كانی جهنگ، رهنگدانه وه یه له به ره مه هونه رییه گرافیکیه كان و به رجه سته بوونی بابه تی، کاره هونه رییه کانه.

ب-گرافیک، Graphic: گرافیک "ووشه یه کی هاوچه رخه وه ک ناوزه ندرکدنی، به لام بوونیکی دیرینی هه یه وه ک پراکتیز، چونکه مرؤف له دیرزه مانه وه ئاشنای بووه، بئ ئه وه ی گوئ بداته ناوزه دکرنی، بۆیه ده توانیین بلیین هونه ری ویئه ی چاپکراو، (الدرايسة و الاخرون، ۲۰۱۰، ص ۱۷) ههروه ها ووشه ی گرافیک (Graphic) وه رگراوه له ووشه ی (Graphus) به واتای ویئه یی کیشراو، چاپکراو، گه پان بۆ مانا کانی ئەم ووشه بیانیه ئالۆز نییه، چونکه زۆره ی فه ره نگه تایبه تمه نده کانی هونه ر، ئاماژه به وه ده کهن، که ره سه ناییه تی ئەم ووشه یه لاتینییه، واته هیلێ کیشراو یان کۆپی کراو، ووشه که وه رگراوه له زمانه ئه ورووییه کان پاشان بوو به ناویکی جیهانی بۆ ئەم هونه ره". (احمد، ۱۹۸۵، ل ۵)

شیکردنه وه ی ریکاری گرافیک: هه ر پرۆسه یه کی چاپکردن له چوارچۆیه ی هونه ردا کرابیت. ج- هاوچه رخ، contemporary: پیناسه ی فه ره نگه بریتانیا بۆ ووشه ی هاوچه رخ به واتای "پروودات یان ده ست پی ده کات ئیستا یان له م دوایانه دا شتیک روویدا بیت ههروه ها ووشه ی هاوچه رخ به کسان ده کات به رامبه ر به مۆدیرن، یاخود بوونی چیرۆک (بابه تیک) کۆنه، به لام بۆ بینه رانی هاوچه رخ (ئیستا) گرنگی هه یه" (Britannica, 2022). له فه ره نگه نۆبه رده ووشه ی "معاصر) به رامبه ر ووشه کانی هاوچاخ و هاوچه رخ به کاره پینراوه"، (موکریان، ۲۰۱۷، ل ۵۳۰) که به واتای ئیستا دیت، پاشان له فه ره نگه (کتیبخانه دا) ووشه ی هاوچه رخ پیناسه کراوه به وه ی که "ئه و ماوه میژووویه که تیدا ده ژین" (مهحه مه د، ۲۰۱۰، ل ۸۶)، دواتر له فه ره نگه (کاوه) فارسی- کوردی دا، ووشه ی معاصر contemporary له بری زاراوه کانی "هاوچاخ، هاوچه رخ، هاوڕۆژگار، هاوزه مان، هاوسه رده م، هه قبه ز، هه قچاخ، هه قده م، هه قسال، هاوبه ره، به کاره پینراوه" (ئیه راهیمی، ۲۰۱۲، ل ۱۶۶۱).

شیکردنه وه ی ریکاری هاوچه رخ: هونه ری هاوچه رخ یان هونه ری ئەمپرۆ، نویتترین به ره مه م و رپباز و شیوازه کانی هونه ری گرافیک له ئیستادا یاخود ئه و کارانه ی هاوزه مه نن، ده گریته وه.

به شی دووهم

تویژگهی یه که م: چه مکی جهنگ و رهنگدانه وهی له هونه ری شیوکاری

جهنگ یه کیکه له رهفتار و چالاکي مرؤف وهك بابه تیک زور جار تیکه ل به لایهنه کانی سیاست ده بیت، ده بینین، (تزوو) "جهنگ وهك چالاکیه کی ده ولت و بابه تی ژیان و مردن و گه شه و ویرانبوونی گهل و نه ته وه، پیناسه ده کات" (تزوو، 2004، ل 16)، ده ولتیش زور جار خوی له فۆرمیکي سیاسیدا دهرده خات، ههروه ها "جهنگ درێژه پیدهری سیاسته، به شیوازیکي تر، ههول ده دات جهنگ وهك پرووداویک تی بگات، که تپیدا لایهنیکي به شداری جهنگ ئیراده ی خوی به سه ر لایهنیکي تری به شداری جهنگه که دا به پینیت، جهنگ شیوازیکه له کردار به ئامانجی نه وهی به رانه ره که ی په ک بخت یا خود سنووری بو دابنیت. (kluge, 2002, p491)

مه به سستی نه وانهی له بارهی جهنگه وه ده لپن زیاتر وا دهرده که ویت، که جهنگ بو خوی بو نیکي سه ره خوی نییه، واته جهنگ له پیناوی جهنگدا ناکریت، به لکو جهنگ ئامرازیکي سیاسه تکرده، هه رچه نده جهنگ له فه لسه فه ی مارکسیزم چه مکیکه له دوو فۆرمی جیاواز بپشانی دهن، نه وانیش "جهنگی دادپهروه رانه و جهنگی زالمانه یه، جهنگی دادپهروه رانه، جهنگیکه دژ به داگیرکاری و کۆیلایه تی بو به رگری له نیشتمان نه نجام ده دریت و ده بیتته هوی لاوازی ده ست درێژکاران، جهنگی زالمانه ش جهنگیکه بو کۆیله کردنی خه لک و زیده خوازی و له ناو بردنی ئازادیه کان نه نجام نه دریت" (به گی، 2005، ل 153)، له ژیر پۆشنایی هزره کانی ماوتسی تونگ رپه ری پینشووی چین، که ده لپت: "کاتیک سیاست ده گاته قوناغیک که چیتر ناتوانیت بچیتته پيش به رپگاکانی تری، نه وا حه تمی بوون و زه روورته ی جهنگ دیتته پيشه وه، جهنگ ده بیتته ناچاریه ک که ده بیت نه نجام بدریت، له پیناوی پراکتیزه کردنی سیاست و گه یشتن به ئامانجه سیاسیه کان" (محیدین، 2022)، نه م بو چوونه رهنگه وهك پاساویک بیت بو نه نجامدانی جهنگ، پاشان جهنگ له گۆشه نیگای لیبرالیه کان و وولاتانی پۆژئاوا، "نه وه ستردیز و کارانه یان پین راست و ره وایه که له خزمه تی به رزه وهندی نه وان دابن، جا به بیانوی مه ترسی له سه ر ئاسایشی نیوده وه تی و پيشیلکردنی مافی مرؤف یان جهنگ دژی تیرور یان چه سپاندنی دیموکراسی...، هه موو نه وه جهنگ و شیوه په لاماره ئیمپریالیزمی و کۆکوژی و ویرانییه ی که خویان نه نجامیان

داوه و له بهر ژه وهندی ئه وان بووه، په وای پین دراوه یاخود په وایه تی پین ددهن به جوریک له جوره کان" (عبدالخالق، ۲۰۰۸، ل ۳۵۰).

ئه گهر چی به شیوهیه کی گشتی کاتیک دپینه سهر ناساندنه کانی جهنگ، ئه و زوریان ده مانیه نه وه بو ئه وهی جهنگ به شیکی جیهانه کراوهی سیاسه ته، بویه له بواری زانستی سیاسی دا، جهنگ زور گرنگی پین دراوه چونکه "دهسه لاتی سیاسی و ئابووری، له وهی میژووی مرؤقایه تی، بریتی بووه له هه ولدان له پیناوی بهر ژه وهندی و دهسه لاتی سیاسی و جهنگیش رپگایه ک بووه بو گه یشتن به م ئامانجه، ههروه ها جهنگ له سه رده می هاوچه رخیشدا واته له سه ره تای سه دهی بیست و یه کدا هه ر هه مان کولتووری جهنگ حوکم ده کات، به لام به شیوهیه کی مؤدیرن و به ته کنیکی نویی سه ربازی و سیاسی، به لام ناوه رپۆکه کی هه مان رهنگی ههیه"، (باسه ره، ۲۰۱۹، ل ۱۹-۲۶) هه ر چهنده له ئیستادا جهنگ شیوهیه کی پلان بو دارپژراوی زانستی و خراوه ته چوارچیوهی ستراتیجی و تاکتیکی سه ربازی و توانای ئابووری دهوله تان، ههروه ها جهنگ چه ندین ئامانج و هۆکار و پالنه ر و یاسا و شیوازی جوراوجوری ههیه هه ر له جهنگی کلاسیکیه وه تا جهنگه سیاسی و ئابووری و ماده دی هۆشبه ر و جهنگی تیرور تا گه یشتووته، جهنگی بایؤلوجی و کیمیا و ئه تۆمی و جهنگه جیهانییه کان که له مه تر سیدارترین جهنگه کان له میژووی مرؤقایه تی.

په نگدانه وهی جهنگ له هونه ری شیوکاری جیهاندا:

به درپژای میژوو جهنگ و ململانئ گه وره کان کاریگه ریه کی زوریان له سه ر هونه ره بووه، په نگه کاردانه وهی دهروونی و کۆمه لایه تی بپینه هوی گۆرانکاری له شیوازی ده ربیرینی هونه ری و بابه تی کاره هونه ریه کان، ئه م کاریگه ریه ده توانیت ئه رپینی یان نه رپینی بیت، ئه مه ش بهنده به بارودۆخی تاکه که سی هونه رمه ندان و ئه و کۆمه لگه یه تییدا ده ژین.

به زوری هونه رمه ندان به ده ربیرینی ئه زموون و هه سه ته کانیان له رپگه ی کاره هونه ریه کانیانه وه وه لامی جهنگ و ململانیکان ده ده نه وه، ئه مه ش ده توانیت وینا کردنی دیمه نه کانی جهنگ، ئازار و مهینه تییه کانی تاکه کان له کاتی جهنگدا، یان هیوا بو داها توویه ک له دوا ی ململانئ له خۆبگریت.

"یه کیک له و هونه رمه نده جیهانیانه ئه لبریخت دوریر Albrecht Durer هونه رمه ند و تیوربستی ئه لمانیه، به که سایه تییه کی گرنگی رپنپسانسی باکوور هه ژمار ده کریت، دوریر

له تابلوئی (سوارچاک و مهرگ و شهیتان) Knight, Death and the Devil به دیده کریت که چهند ره گه زبکی کولتووی ناینی و ئه فسانه یی گریدراو به پۆشاک و چه کی سه ربازی

به رجه سته کردوو، وهک له وینهی ژماره () دهرده که ویت، به شیوه یه کی بالآ، که له سالی ۱۵۱۳ ئه نجامی داوه.

(Heaton, 1960, p 113)

ئه م کارهی دویره ر نمونه یه کی بالآیه، به شیوه یه کی، گرنگیدانیکی ته وای، به وورده کاری و هیماسازی داوه له ریگی هیله وه، که دیمه نیکه ئه م به ره مه چاپی گرافیکیه ئامازه یه کی هیماییه (په مزیه) بۆ جهنگ و ئابین و ئه فسانه و چۆنیه تی به رپوه بردنی ژیانیکی شه ره فمه ندانه که له ریگی هیز و توانای سواریکی جهنگاوه ردا، کردوو.

پیشکه وتن توانای دوریرر له چاپی گرافیکی دا شۆرشیکی گه وره بوو له میژووی هونری شیوه کاری له جیهاندا.

شیوه ی (۱)

بروانه شیوه ی (۱)

به پیچه وانهی زۆربه ی تابلوکانی جهنگ که خزمهت به مه به سستی ستایش و سه رکه وتن به ره مه هاتوون، وینای گویا له بارهی جهنگه وه، بینه یه کی بیده نگتر و هاوچه رخرته بۆ جهنگ، لیره دا سه رنج بۆ ئه و کاره یه، که وینا کردنی ئه و شه هیدبوونه دهرده خات له ریکه وتی ۳ مه ی له سالی

۱۸۰۸ دا پوویدا کاتیک ۲۱ ههزار سه ربازی ئیسپانی هه وئاندا شاری دیل ریو سیکو له داگیرکاری ناپلیون بپارین. بروانه شیوه ی (۲)

"ده بینین ریزیک له سه ربازه فه ره نسبییه کان چه که کانیا ن ئاراسته ی پیاویکی ئیسپانی ده که ن، که قۆله کانی دریزده کاته وه وهک ئاماده بوون بۆ چاره نووسی، گردیک له

شیوه ی (۲) گولله بارانی شۆرشگیران، گویا

بشیتیه وه جیگهی دیواری دهگریته وه، کۆمهلیک تهرمی مردوو له له بهرده میاندا که وتوون و خوینیان لیده پرژیت. له دیوه که ی تردا پرزییک له یاخیبووانی ئیسپانی بیکۆتای درێژده بیته وه بۆ ناو دیمه نه که و چاوه کانپان داده پۆشن بۆ ئه وه ی سهیری ئه و مردنه نه که ن که چاوه پرپیان ده کات، و ده رویشیک که له نوێژدایه، ده زانیت به م زووانه له نیو مردوو هکاندا ده بیته، ئه و فائۆسه ی که له نیوان قوربانی و تیمی ته قه کردنه که دا به دیده کریت، تاکه سه رچاوه ی رووناکییه له تابلۆکه، ههروه ها شار دووره لیبانه وه". (Anne Leader, 2007, p 204)

ئه م تابلۆیه ی گۆیا به هۆی "گۆرانکاری دره وشاوه ی نایکۆنۆگرافیای مه سیحی و وینا کردنی کاریگه رانه ی نامرۆقابه تی مرۆف به رامبه ر به مرۆف، ستایشی زۆری لیده کریت،" گۆیا سه رده میکی نویی له میژووی هونه ری شیوه کاری تۆمار کرد، که بابه ته کانی هه لقولای خۆی بوون و قوربانیا نی جه نگی کرده ناو نیشان بۆ کاره کانی.

هه رچه نده "دروستکردنی ئه م سه رده مه نوییه لای گۆیا به کت و پرپی نه هات، چونکه پيش دروست کردنی ئه م تابلۆیه پانزه سال گۆیا زنجیره یه ک کاری گرافیکی

دروست کرد به ناوی کابریجۆ، پروانه شیوه ی (۳) که تیباندا له وکاته وه ئیتر گۆیا فیگۆری مه سیحی له پینا و ناییندا دروست نه کرد، هه ر ئه مه ش بووه سه ره تایه کی نوی بۆ پۆلی عه قل له هونه ری شیوه کاریدا" (گارا، ۲۰۰۵، لا ۲۴)

یه کیکی تر له هونه رمه ندانه ی جه نگیان کردوو به

باتی کاره هونه ریه کانپان کاتی کۆلقیتز Kathi شیوه ی (۳) جه نگاوه ریک - گۆیا Kollwitz له یه کیک له کاره کانپیدا، هاوسۆزی مرۆقه کان نیشان ده دات، که جاریکی تر کۆبوونه وه ی دایکه کان به هۆکاری جه نگی و مردن و برسیتی و هه ژاری و بیزار بوونه، که ره نگی خیزانه کان به هۆی ئه و مملانییه وه له یه کتر جیا بوو بیته وه، که جه نگی به ره می هیناوه، کۆلقیتز "سۆزداریه کی ناوازه، که له ئه زموونی خۆیه وه، سه رچاوه ی گرتوو، که سایه تی پر هه سته له ده سندان و دلته نگیه، ئه و دایک و مندالی کۆکردۆته وه به یه ک پاکچ، که ئه م شیوازه ی له

نوێی هونهرى هاته كايه وه كه هونهرمه ندان كاريان پي كردوو، دواتر له سه رده مى پۆشنه گهرى و به رپابوونى شۆرشى پيشه سازى له ناو راستى سه ده ي هه ژده، وا داده نريت كه ئه م سه ده يه پرۆسه يه كى گۆراني رپشه يى بوو له روى كۆمه لايه تى و ئابوورى هه روه ها هه لگري په يامپيكي مه زن بوو له هه ناويدا ئه ويش گۆرپى كۆمه لگه ي كشتوكالى بۆ كۆمه لگه ي پيشه سازى بوو" (الدرايسه، 2010، 79-135)، دوا به دواى ئه م گۆرپانكاريه مه زنا نه ي مرۆقا به تى، هونهرى گرافيك كاريگه رى گرنه و زياترى هه بووه به هۆى به ره و پيش چوونى ته كنه لۆژيا و په يدا بوونى ماتريالى نو، هه روه ها له ميژووى هاوچه رخ و رۆژگارى ئه مرۆدا به هه مان شپوه ره نگانده وه ي هه يه له زۆربه ي كايه هونهرى و مېديايى و ئه ده بى و بازرگانى و هتد. ئه م هونهره (هونهرى گرافيك) به به راورد له گه ل ميديۆمه شپوه ييه كانى ترى هونهرى شپوه كارى دا جياوازيه كى رپوون و ئاشكراى هه يه، ئه ويش پرۆسيى چه ند باره بوونه وه يه، كه كرده يه كى بنه رته ييه له گه ل هه موو كارپكى گرافيكيدا، كه له رپگه ي دووباره ئه نجامدانى چاپى گرافيكى به رجه سته ده بيت. ته كنيك و رپگه كانى چاپكردن دابه ش ده بن به پيى ئه و تايبه تمه نديه پيويستانه ي، له (ئامپير و كه ره سته و ماتريال) كه پيويستن بۆ كاره هونهرىيه گرافيكه كان، ئه وانيش له پينج جۆرى بنه رته ي و هه نديكيان خاوه ن چه ند جۆرك ته كنيكى تايبه تين:

1- چاپى به رز Relief Printing: چاپى به رز (رېليف) پرۆسه يه كى هه لكۆلپى ساديه يه، كه خاوه ن ميژوويه كى دپرينه و يه كيكه له كۆنترين ئه و رپگايانه ي چاپى پيكراره، "چينيه كان هه زاران سال له مه و پيش ئه م بېرۆكه يان به كاره يناوه"، (العربى، 2009، ص 150) هه روه ها "له شارستانيه كانى ميژوپۆتاميا به به كاره ينانى قالبى قورپى كارى پيكراره و دواتر له شارستانيه كانى يۆنان و رۆمان چاپى به رز له سه ر رپووى به رده گرانبه هاكان به كاره اتوو، كه زياتر گوزارشت بووه له هيماي دهرپرينى هيز، هه نگاوه كرداريه كانى چاپى به رز به م شپوه يه ده بيت "هه ر وي نه يان ديزاينيك له سه ر رپويه كى (دار، لايئۆل، پلاستيك، كاوچووم، هتد...) ده كريت و پاشان به ئامپىر كۆلپن به شه زياده كانى وي نه كه هه لده كۆلپن تابتوانريت به رزبه كان به مينه وه، كه ئه م به شه ده بيته هه لگري وي نه ي مه به ست، دواتر له رپگه ي ئامپىر رهنه هه لگر (رۆله) رهنه هه لگر به سه ر رپووى پلپته كه دا بلاو ده كريت و پاشان وي نه هه لگريك ئاماده بكرت بۆ ئه وه ي پرۆسه ي چاپكردنه كى له سه ر بكرت وه ك كاغه ز، كانقاس، يان هه ر رپويه ك كه مه به سته هه لگرتنى ديزاينه هه لكۆلراوه

که بی‌ت، دواتر له‌رپینگه‌ی په‌ستانکردنی ده‌ستی یان له‌رپینگه‌ی ئامیری پرپس چاپه‌که ده‌کریت" (Droit, 2009, p12). پرۆسیسی نه‌جامدانی چاپی به‌رز له‌ هونه‌ری گرافیک چه‌ند شیوازیچ

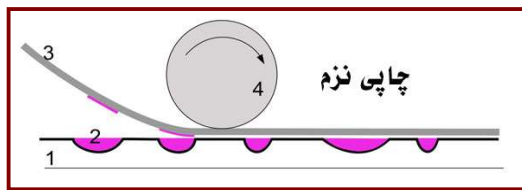

له‌ خۆ ده‌گریت و هک کۆلینی دار بروانه‌ شیوه‌ی ژماره (۴) و برینی لینۆلۆم LINOLEUM CUT بروانه‌ شیوه‌ی ژماره (۵).

شیوه‌ی ژماره (۶)

شیوه‌ی ژماره (۵)

-چاپی نزم Intaglio Printing: شیوازی چاپی نزم به‌کیکه له‌ شیوازه‌ بنه‌رپه‌تیه‌کانی نه‌خشانندی

چاپی گرافیکی، که "ده‌توانریت ته‌کنیکه‌کانی پرۆسیسی چاپی نزم دابه‌ش بکریت بۆ دووبه‌شی سه‌ره‌کی، به‌که‌میان ته‌کنیکه‌کانی کۆلین به‌کاره‌ینانی

ترشه‌کانه و رپنگای دووهم ته‌کنیکه‌کانی نه‌خشاندن له‌سه‌ر بنه‌مای ئامرازی تیژ هه‌له‌کهنندی ووشک" (Deli, 1978, 119) له‌ پرۆسه‌ی چاپی نزمدا، و هک له‌ شیوه‌ی ژماره (۷) دیاره، به‌ ته‌واوی پیچه‌وانه‌ی چاپی به‌رزه.

"هونه‌رمه‌ند له‌م شیوازه‌دا له‌ چاپی گرافیک، هه‌له‌ده‌ستیت به‌ وینه‌کردن له‌ رپنگه‌ی رووشاندنی کلێشه‌ که بۆ ئەمه‌یان جوړیک چالکردن به‌ ترشه‌کان یان ئامرازی تیژ بۆ رووشاندن، که کانزاکانی وه‌ک زینک یان مس، یاخود پلاستیک و هه‌ر ماتریالیکی تری گونجاو بۆ ئەم ته‌کنیکانه، پاش نه‌خشانندی هیلکاریه‌که، هونه‌رمه‌ند ده‌ست ده‌کات به‌ ئاماده‌کردنی چاپه‌نمه‌که (چاله‌که) وه‌ک پاک کردنه‌وه و ره‌نگ کردنی دواتر چاپ کردنی، که ئەوه‌ وا ده‌کات هیلله‌ نزمه‌کان له‌سه‌ر وینه‌ هه‌لگره‌که دهرده‌که‌ویت" (صقر، ۲۰۰۳، ص ۶۳)، چاپی نزم خاوه‌ن چه‌ند ته‌کنیکه‌که، که له‌ جوړی

رپیکار و ناوزه ند کردنیش، جیاوازن وهک: کۆلین Engraving، رووشاندنی ووشک Dry point، میزۆتینت Mezzotint، کۆلین به ترشه کان Etching، ئاکواتینت Aquatint.

3- چاپی رووته خت Flat print : جیاواز له شپواز و تهکنیکی چاپه کانی بهرز و نزم، نه گهر به

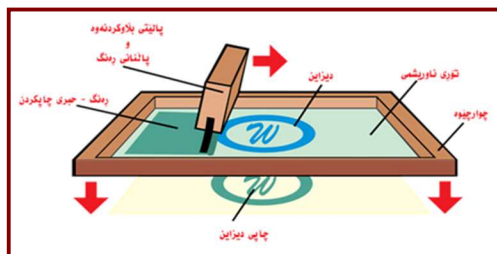
ته نها رووی ناوزه ند کردنه که یه وه ته ماشای

بکهین، نه وه روون ده بیته وه که شپوازی چاپکردنیکی جیاوازه، پرۆسیسی کرده یی چاپی رووته خت، رپگه یه کی تری چاپکردنه که له سه ر روویه کی ته خت و رپگه وه

ده بیته، وهک: به رد یاخود پلیتی کانزا و پلاستیک، هتد، شپوه ی ژماره (8) خستنه رووی پرۆسیسی چاپی رووته خته که نه مه ش خاوه ن چهن د ته کنیکیکه وهک: چاپی مۆنۆپرینت، MonoPrint، لیتۆگراف، Lithography. شپوه ی ژماره (8)

4- چاپی ئاوریشمی - سکرین Silk - Scree : چاپی شاشه ی ئاوریشمی به کیکه له رپگاکانی چاپی گرافیکی، "که، وهک زاراوه Sericium ئاوریشم (حریر) و Graphein یۆنانی، وه رگیراوه، که مه به سستی دهر برینی به کیکه له رپگاکانی چاپکردن، که قوماشیکی کونیه داره به شپوه ی پاکیشان له سه ر

چوارچووه یه کی دار یان کانزا چه سپکراوه، به شپوازیکی جیاواز مامه له ی له گه ل ده کریت به جو رپیک، که رهنگ له کونیه کراوه کان دابه زن، واته به هۆی تپه ربوونی رهنگه کان له رپگه یه وه بو نه و روویه کی که چاپ ده کریت و پانتاییه کانی

تر داخراون بو رپگریکردن له دزه کردنی رهنگه کان، به یپی نه و دیزاینه ی که مه به سته " (الهادی، 2000، ص 98)، نه م پرۆسیسه به چهن د قۆناغیک تیده په رپیت تا ده گاته نه نجام. پروانه شپوه ی ژماره

شپوه ی ژماره (9) (9)

5- چاپی دیجیتالی Digital Printing : له چاپی دیجیتالیدا ته کنیکه گرافیکیه کانی که پیشتر باسکراون، کاریگهر و کاران به لام به شپواز و رپگای جیاواز، چونکه هه موو کاره کان به هۆی

كارىگه رى زانستى كۆمپيوته ر و به رنامه كانى، به ره هم ده هينرئيت، هه روه ها ماتريال و ئامرازه كان و په نگ و قه له م و كه ره سته و ئامپىرى چاپ، ده گۆرپت بۆ به رنامه كۆمپيوته ريه كان، كه واته مه به ست له چاپى ديجه تالى "چاپكردنپكه خاوه ن ناوه رپۆكى ديجه تالبه و هه روه ها به به كارهيئانى پرينته رى ديجه تالى، ته واوى پرۆسپسى ديزاين و جي به جيكردى چاپكردى، كۆنترۆل ده كرپت" (عبدالجواد، 2021، ص 215).

تويزگه ي سبه م: ميژووى هونه رى گرافيكى هاوچه رخ له كوردستان:

سه باره ت به هونه رى گرافيك و چاپ، به مانا راسته قينه كه ي وه ك ميديو ميكي شيوه كارى له باشوورى كوردستان، "با به تيكى هه ستيا ره ناتوانين به شيوه يه كى ناراست چيرۆك بۆ خۆمان دروست بكه ين چونكه هونه رى گرافيك خاوه ن چه ندين ته كنيك و به كارهيئانى ماتريالى جياوازه، كه ته نانه ت بۆ هونه رى گرافيكى له عيراقيش ده بينين وه ك ئه وه ي كه له دنياى ده ره وه كراوه، له وئ به جه سته نه بووه وه ك پيوست". (دارۆ، 2023، چاوپيكره وتن) "گه شه ي ئه م هونه ره له هه ريئى كوردستان له شه سته كانى سه ده ي رابردوو ده ست پيده كات، كاتي ك كۆمه لي ك قوتابى كورد له ئه كاديمياى هونه ره جوانه كان ده يان خوينا، ئاشنا بوون به كۆمه لي ك ته كنيك و شپوازي ئه م هونه ره (گرافيك)، به سه ريه رشتى مامۆستا يه كى پۆله ندى (نارتۆمۆفيسكى)، كه مامۆستا بوو له ئه كاديمياى به غداد، توانييان كۆمه لي ك كارى گرافيك به ره هم به ينن، له نيوان ئه و قوتابيانه ش، هه ردوو هونه رمه ند عه لى جۆلا و فه وزى ره فيق حلمى، تي دا بوون و به شدار بوون له گه ل قوتابيان و مامۆستا يانى ئه كاديميا له پيشانگه يه ك، كه (نارتۆمۆفيسكى)، له كۆتايى سالى 1960 ئاماده ي كرديوو له هۆلى مۆزه خانه ي نيشتمانى هونه رى هاوچه رخ له به غداد و پاشان هه مان پيشانگه گوازا ريه وه بۆ ئه لمانياى رۆژه لآت، له وئ له يه كي ك له هۆله كانى به رلين له 1966/06/29 نمايش كرا، كه يه كه م پيشانگه ي گرافيك بوو له ده ره وه ي عيراق." (سبتي، 2017، ص 60)

ئه وه ي له سه ر ئاستى كوردستانى باشوور وه ك يه كه م پيشانگه ي هونه رى گرافيك ميژووه كه ي دياره، "پيشانگه يه ي هونه رمه ند عه لى جۆلا له سالى 1963 هۆلى ئاماده يى سلپمانى كچان، پي كه اتبوو له كۆمه لي ك كارى گرافيكى، كه به چاپى به رز به ئه نجامى گه يان دبوو، كه كاره كان به لاي

بینهری ئه‌و کاته‌وه جیگه‌ی پرسیار بووه ته‌نانه‌ت بییان وابووئه ئه‌و کارانه‌ی کراون، ههر له په‌ره‌ی رۆژنامه و گوڤار چوون و نیگار نه‌بوون، بۆیه بۆ ئه‌و سه‌رده‌مه جیاوازییه‌کی به‌رچاوی هه‌بووه له‌گه‌ڵ تابلۆیه‌کی رۆنی یان هیلکارییه‌ک،" (په‌سول، و، ۲۰۲۳/۰۴/۱۹) ههر چۆنیک بیته ئه‌م بیشانگه‌یه کاریگه‌ری خۆی هه‌بووه ته‌نانه‌ت له‌سه‌ر شیوه‌کارانه‌ی ئه‌و کاته‌ش چونکه‌ پێگایه‌کی جیاواز و سیمایه‌کی تایبه‌تی دهربرین بووه به‌پێگایه‌کی نوێ .

دواتر میژووی هونه‌ری گرافیک له ئاستیکی ئه‌کادیمی بآله‌ ئه‌گه‌ر پێژه‌یش بیته ئه‌وا له ناو‌راستی سالانی هه‌فتاکانی سه‌ده‌ی رابردوو، "به‌ بناغه‌ی راسته‌قینه‌ی میژووی ئه‌م هونه‌ره هه‌ژمار ده‌کریت، ئه‌ویش پاش دهرچوونی گرووپییک له قوتابیانی کورد له په‌یمانگای هونه‌ره جوانه‌کان له به‌غداد، سالێ ۱۹۷۶-۱۹۷۷ له‌وانه (سه‌روه‌ت سه‌وز، وه‌لید ستی، مدحه‌ت مه‌حه‌مه‌د، رمزی قوتبه‌دین، عه‌ونی سامی) و هتد، ئه‌مانه‌ توانیان له پاش گه‌رانه‌وه‌یان له خویندن هونه‌ری گرافیک زیاتر پێش بخهن و گه‌شه‌ی پێ بدن و بآلوی بکه‌نه‌وه له‌پێگه‌ی وانه‌وتنه‌وه‌یان قوتابخانه‌کان و به‌شدارییان به‌ به‌ره‌مه‌ گرافیکه‌کانیان له‌و بیشانگه‌نه‌ی که له شاره‌کانی کوردستان ده‌کرایه‌وه، ئه‌وان کوردستانیان به‌جیه‌پشت بۆ دهره‌وه‌ی و لات بۆ ئه‌وه‌ی درێژه به‌ خویندن ئه‌کادیمی بدن بۆ به‌ده‌سته‌پێنانی ئه‌زموونی زیاتر، له نیویاندا (مه‌دحه‌ت محمد عه‌لی، وه‌لید ستی، په‌رمزی قوتبه‌دین) جگه‌ له (تروه‌ت سه‌وز) که سه‌رقالی وانه‌وتنه‌وه بوو سه‌ره‌پای ئه‌وه‌ش به‌رده‌وام بوو له به‌ره‌مه‌پێنانی کاری گرافیکی، ته‌نها بیشانگه‌یه‌ک تینه‌په‌ریوه که کاری گرافیکی ئه‌م هونه‌رمه‌نده‌ی تیدا نه‌بیته جی په‌نجه‌ی رۆنی خۆی له‌سه‌ر به‌ره‌مه‌کان هه‌یه نه‌وه گه‌نجه‌کانی ئاره‌زوومه‌ندی ئه‌م هونه‌ره." (ئه‌نوه‌ر، ۲۰۲۱، ص ۴۴۳).

به‌هاتنه‌وه‌ی ئه‌م هونه‌رمه‌ندانه له‌به‌غداده‌وه، هونه‌ری گرافیک دیته‌ پیزی میدیه‌مه‌کانی تری شیوه‌کاری کوردستانی باشوور، هه‌روه‌ها "پاش ئه‌وه‌ی په‌یمانگای هونه‌ره جوانه‌کانی له سالێ ۱۹۸۰ داده‌مزرئ، هه‌ردوو هونه‌رمه‌ند به‌ختیار قه‌فتان و هاو‌پێ ئه‌نوه‌ر توانیان به‌شیوه‌یه‌کی کرداری وانه‌ی گرافیک بلینه‌وه که ئه‌و کاته ته‌نها وانه‌یه‌ک بوو له پال وانه‌کانی تر ده‌خویندرا به‌لام کاریگه‌رییه‌کی زۆری هه‌بوو له‌سه‌ قوتابیانی ئه‌و کاته و به‌خپرایی گه‌شه‌ی کردوو، سه‌ره‌پای که‌می پیداو‌یستی و نه‌بوونی ماتریالی ته‌واو له‌به‌رده‌ستیان،" (ئه‌نوه‌ر، ۲۰۲۳) "به‌لام بووه دهرفه‌تیک بۆ هه‌ندیک له قوتابیانی که خۆشه‌ویستی ئه‌م هونه‌ره پالنه‌ریان بۆ ته‌واو کردنی

به شی گرافیک بچنه به غداد و له وی خویندن ته واو بکه ن له و قوتابیان ه ش (لوقمان میرزا، عه بدول حسین عه بدول، گوهدار سه لاحت دین، و نه وانی تر)، نه مانه دواتر بوون به هونه رمه ند و مامۆستای نه م بواره " (موسته فا، ۲۰۰۰، ل ۸۲)

پاشان سالانی هه شتاکان کۆمه لیک چالاک و پیشانگه ی هونه ی گرافیک تیدا تۆمار کراوه که به شیوه یه کی نه کادیمی به ره مه کان به رجه سته بووه، "هونه رمه ند (مدحت مه حه مه د علی) له شاری که رکوک سالی ۱۹۸۱ به ته کنیکی کۆلین له سه ر دار، به رهنگی ره ش له سه ر پانتایی سپی، ههروه ها له هاوینی سالی ۱۹۸۱ له هۆلیکی شاری سلیمانی پیشانگه یه کی هاوبه ش کرایه وه به میدیه می گرافیک به به شداری (سهروه ت سهوز، مدحت مه حه مه د، ره مزی قوتبه دین) و به هیلکاریش هونه رمه ند ئیسماعیل خه یات، به سیما و پۆحیکی گرافیک، به لام نه وانی تر به ته کنیکی کۆلین له سه ر دار و زینک، که ده نگدان ه وه یه کی زۆری هه بووه له و سه رده مه، پیشانگه که گوزارشت له ناره زایه تی و کاره ساته کانی خه لک ده کات له رینگه ی شیوازی دهر برین خوازی که زیاتر مامه له ی له گه ل بابه ته کان و رهنگی ره شی بالآ ده ست له سه ر به ره مه کان ده کرد، دواتر له سالانی ۱۹۸۵ و ۱۹۸۶ سئ هونه رمه ندی کورد له گه ل هونه رمه ندانی عیراق به شدارییان له پیشانگه ی گرافیک (مینیاتۆر) کرد، له هۆلی (الاورفلی) له به غداد، که سه رجه م تابلۆکانی پیشانگه که قه باره یان ۱۰سم X ۱۰سم بووه، پاشان ۳۵ کاریان به شدار بوون له پیشانگه یه کی نیوده وه له تی له سیئۆل پایته ختی کۆریای باشوور" (ئه نوهر، ۲۰۲۱، ص ۴۴۵).

"پاشان له نیوان سالانی ۱۹۸۸ و ۱۹۸۹ پیشانگه ی هونه رمه ند محمد به هادین که سه رسام بوو به نه زموون کردنی که ره سته و ته کنیک، کۆمه لیک به ره مه می گرافیک (کۆلین له سه ر دار و مۆنۆتایپ) له شاره کانی (سلیمانی، هه ولیر، ده وک) نمایشی کرد و له سالانی نه وه ده کاندایه درێژه به نمایشه کانی ده دات و پاشان کوردستانی به جیه یشتوووه پوو له نه وروپا کردوووه، له وی توانی تواناکانی گرافیک خۆی ووردتر بکاته وه، چه ندین کاری دا هینه ری گرافیک به ره مه به یینیت له ته ک کاری نیگار کیشان". (ره سول، ۲۰۰۴، ل ۷۱-۷۲)

سه ره تای سالانی نه وه ده کان" له نه جانی چوونی گروپیکی گه وره ی هونه رمه ندی پسپۆر بۆ دهره وه ی کوردستان و به تایبه تی به ره و نه وروپا، هه ندیکیان درێژه یان به خویندن دا، هه ندیکی تریان چوونه ناو خولی تایبه تمه ند، له نیو نه م هونه رمه ندانه دا (رپبوار سه عید، دارا ره سول،

جه عفر كاكهين، عوسمان قادر" (ئه نوهر، 2021، ص 445). سروشتى هونهرى گرافيك وايه كه پيويستى به كه سانى پسپور و تاقىگه ي تايبه تى و ماتريالى جوراوجور هتد.. هه يه، بۆ ئه وه ي به شيويه يه كى بالا پرۆسپسى كار كردنى به رپوه بچيت، بويه له گه ل سهره تاي سالانى نه وه ته كان سهربارى دروستبوونى دۆخى ناجيگيرى سياسى و ئابوورى و كۆمه لايه تى به لام هونهرى گرافيك ده ستپىكى گه شه سه ندى نوپى له و زه مه نه دا تۆمار كرد، ئه و يش "له په يمانگاي هونهره جوانه كانى سليمانى، بۆ يه كه م جار له باشوورى كوردستان، سالى 1993، به هه ول و كۆششى هونهرمه ند (خۆشى شه وقى و ئه حمه د خانه قينى) لقى گرافيك كرايه وه له ناو به شى شيويه كارى كه كاريگه رى خۆى هه بوو له و سهرده مه دا سهره راي كه مى كه ره سته و پيداويستى تايبه ت به هونهرى گرافيك، هه روه ها پاشان مامۆستايانى ديكه ش وانه يان وتۆته وه له و به شه، هه ر چه نده له سالانى 1998 و 1999، به شه كه به ته واوى داخرا به لام له دواى ئه و سلانه ي جاريكى تر ئاوه لا كرايه وه." (شه وقى، 2023)

پاشان "سالى خۆپىندى 1998 كۆليزى هونهر له زانكۆى سليمانى كرايه وه و هونهرى گرافيك وه ك وانه يه كه ده خويندرا، كه مامۆستايان (هاورپ ئه نوهر و د. رپيوار سه عيد)، وانه يان وتۆته وه و خويندكاران ئه زموونى كۆمه لىك ته كنيكيان كردوه وه ك كۆلينى دار و زينك و مۆنوپرېنت، به لام پاش سالانىكى زور و له سالى خۆپىندى 2013-2014، لقى (گرافيك و ديزاين)، سه ر به به شى شيويه كارى كۆليزى هونهر، به سه ربه رشتى مامۆستا (دارا ره سول-دارق) كرايه وه، كه به ديدىكى نوپ و شيوازيكى هاوچه رخ و به هاوكارى مامۆستايانى پيشوو چه ند مامۆستايه كى تر كه له دهره وه ي وولات گه رابوونه وه، كۆمه لىك به ره مه ي ناوازه و ئاستىكى به رز و چه ندين چالاكيان ئه نجام ده دا، هه روه ها چه ندين هونهرمه ند و مامۆستاي به توانايان پيگه ياند، كه له ناوه نده كانى وه ك (قوتابخانه، په يمانگان، زانكۆ) دا، وانه ده لپنه وه" (سه عيد، 2023)، هه روه ها هونهرمه ند (عه ونى سامى) "سالى 2006، گه رپاوه ته وه بۆ كوردستان و له شارى دهوك هه ستاوه به دامه زراندى تاقىگه يه كى كار كردنى هونهرى گرافيكى بۆ گه نجان و مي رد منالان و منالانى ئه و شاره، به م پرۆژه يه ش توانيويه تى جوله يه كى كارا و ديار بخاته نپو بزاقى هونهرى شيويه كارى له و ده قهره دا و جى ده ستى روون و كاريگه ر له و ميانه دا و پيگه ياندى چه ندان تواناي هونهرى به رز بنويئى". (ره سول 2013، ل 203).

ئاماژهو پيوهرهكانى چيوه تيوورى:

- 1- له گهلهوهى جهنگ چهندين ئامانج و هوكار و ياسا و شيوازى جؤراوجؤرى ههيه بهلام بهگشتى پالنه رهكانى جهنگ له ناو كولتووره جياوازه كاندا هاوشيوهن.
- 2- جهنگه كان چهندين كاريگهري نهرينى له دواى خويان بهچيدههيلن، وهك مردن، كاولكارى، كاريگهري دهروونى، ژينگههيه، نهخوشى، برسيتى، دواكهوتنى زانست، ئاوارهبوون، هتد.
- 3- هونهري گرافيك له ههموو سهردهميك كاريگهري خؤى ههبووه و هاوشان له گهله ميژووى دوور و دريژى كؤمه لگه مرؤفايه تى پهريه سهندووه.
- 4- شيوه و ريگه كانى چاپكردن له هونهري گرافيكدا زؤرن و دابهش دهن بهپيى ئه و تاييه تمه نديه پيوستانهى، له (ئامير و كه رهسته و ماتريال) كه پيوستى بؤ خولفاندى به رهه ميكي هونهري.
- 5- پيشكهوتنى هونهري گرافيك له ميژووى هاوچهرخى ههريمى كوردستان به شيوه يهكى سهرهكى له سهر دهستى ئه و هونهر مه ندانه بووه كه خويناى ئه كاديميا و پهيمانگايان له شارى به غداد ته واو كردووه له گهله ههولى ههنديك له هونهر مه ندانى تاراوگه له پاش گه رانه وهيان له سهره تاي سه دهى بيست و يهك.

به شى سييه م: ريكاره كانى تويزينه وه:

- 1- كؤمه لگه تويژينه وه كه : تويژه ر گه يشته ئه وهى (10) كارى هونهري به ته كنিকে جياوازه كانى گرافيك، كه بابته كانيان ده گونجيت له گهله ناوه رپوكى تويژينه وه كه، كه به جييه ينراوه له لايهن هونهر مه نده هاوچه رخانى كوردستانى باشوور، له نيوان سالانى (2016-2022) به پيى سنوورى تويژينه وه كه، بكاته كؤمه لگه تويژينه وه.
- 2- نموونه تويژينه وه كه : هه لباردننى نموونه كان له تويژينه وه كه دا، به شيوازيكى سنووردار و به مه به ست كراوه به شيوه يهك بگونجيت له گهله ئاماژه و پيوه ره كانى چيوه تيوورى و چهنده خاليكى له بهرچاو گرتووه:
آ- بابته تى به ره مه هونه رييه كان .
ب- تاييه تمه ندى گرافيكى به ره مه هه هونه رييه كان وهك شيواز و ته كنيك

خشته ی نمونه كان

ژ	ناوی	ناوی کاره که	میژووی	شوینی	ماتریال	پێوانه ی به ره مه که
1	ئه حمه د نه به ز	من نه وه ئ میژو پۆتانیام	2016	کۆلیکشنى هونه رمه ند	دیجیتال پرینت	100 سم x 70 سم
2	رابه ر جه مال	قوریانی جه نگ	2018	کۆلیکشنى هونه رمه ند	چاپی به رز له سه ر کانسن	23 سم x 23 سم
3	روه یدا حسین	زفرین	2022	گالیری دهۆک	چاپی به رز له سه ر کانسن	29 سم x 41 سم

3- **ئامرازى توێژینه وه:** له پێناو به دیه پێنانى ئامانجه كانى توێژینه وه که و ده رخستنى خواست و تاییه تمه ندییه كانى که به رجه سته کردنى باه تى جه نگ له چاپى گرافیکى هاوچه رخ كوردستان وه ك نمونه، توێژه ر پشته به ستووه به و پێوه ره ئامازه یی که له کۆتایی کۆ بونیادی چوارچێوه تیۆریه که دا پێی گه شتووه، به جۆریک که ئامرازیک بن بۆ ئەم توێژینه وه یه و به میکانیزمیک که پشت به میتۆدی وه سفى شیکارى ده به ستیت به م شیوه یه ی ئامازه ی پێدراوه :

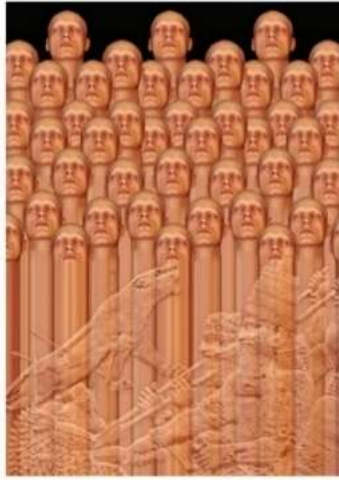
آ- چاوپیاخشاندن.

ب- سیسته مى کۆمپۆزشن و ته کنیکى خسته نه روو.

ج- ژێده ر و ناوه رپۆک .

4- **ئامرازه كانى کۆکردنه وه ی زانیاری:** توێژه ر توانى کۆمه لیک به ره مه مى هونه رمه ندانى هاوچه رخی کورد له هه ریمی كوردستان، که ده که ونه شارى هه ولیر و سلیمانى و دهۆک کۆ بکاته وه له گه ل ناو نیشانى به ره مه مه كان و توێژه ره چاوپیکه وتنى له گه ل ئەم هونه رمه ندانه ئەنجام دا بۆ ئەوه ی زانیاری زیاتر وه ربگریت له سه ر به ره مه مه كان.

5- **میتۆدی توێژینه وه:** توێژه ر میتۆدی وه سفى شیکارى وه ك میتۆدیك بۆ توێژینه وه که به کاره پێناوه، له پێناو ده رخستنى جه نگ وه ك باهت بۆ به ره مه مه هونه ریه كان، هه روه ها ئەم میتۆده زانستیه گونجاوه بۆ گه پشتن به ئامانجه كانى توێژینه وه که.

شیکاری نموونه کان:

نموونه ی ژماره (1)

ناوی هونه رمه ند: ئەحمەد نه به ز

میدیۆم: گرافیک دیزاین

ناوی به ره م: من نه وه ی میزۆپۆتامیام

که ره سه ته ی به کاره اتوو: چاپی دیجیتا ل له سه ر کانسن

سا لی به دیه یێنان: 2016

خا وه ندری تی: کۆلیکشنی هونه رمه ند

پێوانه: 100 سم X 70 سم

چاویا خشان دن: ئەم دهقه به دیه اتوو به کی ته کنه لۆژی به و خا وه ن سیما به کی میژوو به یه، به شی سه ره وه ی دهقه که، پشتینه ی تابلو که ده نو ی نیت، به ره نگی ره ش، که تاکه کۆنتراس تی ره نگی به، پاشان پیکهاته شیوه به یه کان له سه ره وه ی تابلو که ده ست پیده کات، که له 44 فیگه ری (ده م و چا و ملی) دوو باره بو وه وه ی و ی نه ی خودی هونه رمه ند به ئاسۆی و ستوونی که به شی سه ره وه ی تا نا وه راس تی کاره کی پیکه یێنا وه، پاشان به شی دو وه می واته نا ور اس تی دهقه که بۆ خا وه وه مل و سه ره کان به ستوونی در یژ بو ونه ته وه تا کۆتا یی تابلو که و ئەمه ش بو وه به با گرا ون دی په یکه ری کی ریلی شار ستا نه تی میزۆپۆتامیا (ئاشور به کان) که له سی فیگه ر پیکه اتوو که ده که ونه لای راس تی تابلو که وه له یه ک ر یز دا وه ستا ون یه که میان که ده سه لاتاره کلا و پکی که میک هه لکش اوی بۆ سه ره وه له سه ره و نی وه ی جه سه ته ی هه تا نا وقه دی لای چه پی دهر ده که و ی ت و له ژیر کلا وه که وه له پشتی سه ری قژی به شی وه ی چینی کی وردی ریک خرا و شو ربۆ ته وه بۆ سه ر پشتی و به ه امه ن ر یتمی قژه که، ریش یکی شو ر تا سه ر سنگی ها تو وه و به هه ردوو ده ستی خه نجه ری هه لگرتوو که یه کی کیانی به ده ستی راس تی چه قاندوو له ملی شیر یک، که ده که و ی ته لای چه پی تابلو که و سه ری بۆ سه ره وه یه، له بهر ئازاری جه سه ته ی ها وار ده کات، هه ره ها دوو فیگه ره که ی تر که ده که ونه لای شان ی راس تی فیگه ری ئاماژه پیدرا و، هه ردوو کیان له شی وه ی جه نگا وه ردا دهر ده که و ون و کلا و ی سه ر یان جیا یان ده کاته و له فیگه ری پاشا که یان، هه ردوو کیان چه کیان به ده سه ته وه یه که له رم پیکه اتوو، ده بی نین ده ستی راس تیان گرتوو به کۆتا یی

رماكانه وه و دهستی چه پیمان له چاره کی کۆتایی رمه کان توند کردوه، که به هه مان ئاراسته ی خه نجه ری سهرداره که بیان له ملی شپره که چه قاندویانه، بوونی گیانداریکی تر دهرده که وی ت له شپوه ی پلنگیکی خاوه ن ماسولکه ی به هیز که مپک له ئاستی دهموچاوی فیگه ره کان به رزتر دهرکه وتوووه و ناله و ئازاری به روونی ده بینریت که سه ری به ره و ئاسمان به رزکردۆته وه، ئه ویش سی تیری له پشدا چه قیوه که یه کیکیان له سکيه وه دهرچوووه، ئه م ده قه خاوه ن دوو سه نته ری جودایه له بینیندا، هه ر سه نته ریکیش دابه ش و په رت بوون یه ک چه شنی وه ک به شی سه ره وه تا ناو راست و ئه وی تر فره چه شنی که ناو راست تا بنکه ی تابلۆکه یه.

سه بته می کۆمپۆزشن: پیکهاته ی جولهی کۆمپۆزشنی ئه م ده قه له دوو جۆر پیکهاتوووه، یه کیکیان ستوونیه که له ئه نجامی چوونه سه ریبه کی دهموچاوه کان و کۆبوونه وه بیان له ناو راستی کاره که هیلکی ئاسۆیی به ریان بۆ نیو کاره که دروست کردوووه، که به رده وامی ده داته ئه و هیله گریمانیه له هه ردوو لای راست و چه پی تابلۆکه بۆ دهره وه ی تابلۆکه به دیهاتوووه، هه ره وه ها کۆمپۆزشنی دووه میان وه ک ده بینین نیمچه قوچه کی هه ره میه، که پیکهاتوووه له پاشاکه و جه نگاوه ره کان و شپره پیکراوه که، له ناو راستی لای راستی کاره که بۆ خواره وه ی سوچی لای چه پ پیکدینیت، هه ره وه ها کۆی به دیهاتنی ره نگ له م به ره مه له سه ر دوو کۆپۆزشنه، یه که میان ده بینین دهموچاوه کان تا کۆتای به شی خواره وه ی ده قه که ی پیک هیناوه هارمۆنیه و کۆمپۆزشنی ره نگی دووه میان کۆنتراسته و له پشتینه ی به ره مه که ته نها به شیکی که می سه ره وه ی تابلۆکه ی پیک هیناوه.

ژیدهر و ناوه رۆک: له م ده قه دا که هونه رمه ند ئامانجی بووه گه راوه ته وه بۆ پاشخانیکی میژووی وه ک ژیدهر، ئه ویش ده قیکی هونه ری ئاشووریبه کانه، راستیدا (ئاشوریبه کان) خاوه ن سوپای راهینراو و ریکخراو بوون، چه کی پیشکه وتوویمان بۆ سه رده می خۆیان به کارده هینا، له وانه، که وان، تیر، رم، قه لغان، هه ره وه ها سه بته میکی سه ربازی په به ندیان هه بوو که پشتی به پاشا ده به ست وه ک فه رمانده ی گشتی سوپا، له میانی ناویشان و بینه وه له م به ره مه دا گریدانیکی په تی شوناسی هونه رمه ند له گه ل ئه و میژوووه پر جه نگی دوور و دریزه ی رۆژه لاتی ناو راستی پییدا تیبه ریوووه، له لایه ک بیر هینانه وه ی ویران بوونی شارستانیه کان و له لایه کی تر ناماده یی و به رده وامی جه نگ پیشان ده دات، که په نگی ئه و باگراونده ره شه ی له سه ره وه ی تابلۆکه هه یه و

بووه به ئاسمانیکی تاریک به و مه به سته هاتیبت، ههروه ها ده بینین له دهقه که دا هه ست به پرووتی جهسته ی هونه رمه ند ده کرپت که له هه موو به ره به ست و ماسکیکی دامالیوه و له شیوه ی جولهی جهنگاوه ریکی بی چه ک و به رگدا که به ستایش و جوړیک له شانازی و سه ری بو ئاسمان، به لام چاوه کانی داخستوو، له گه ل ئه وه شدا، ده شی هه لگری ناوه رپۆکیکی نادیارى سایکۆبی بیت وه ک گو مان و گو شه گیری و نا ئارامی، ویستویه تی به دووباره بوونه وه ی هه مان فۆرم (ده مو چاوی) له ته نیشت یه کتر، به و رپتمه رپیکراوه جاریکی تر دووپاتی شوناسی خو ی پی بکات، ئه مه ش له وه دا ده بینرپت به تاییه ت، که هونه رمه ند ئاویته بوونیکی ته وای رهنگی دروستکردوو له گه ل یه که و شیوه کانی تری ده قه که ی، که جهسته ی بوته سه رچاوه وه ک ره گه زیکی گرنگ بو ره نگه که ش، سه ره نجام ده بینى سه رجه می ئه و پرۆسه یه ی له ناوه رپۆکی ئه م کاره دا هه یه له خزمه ت ده رکه وتنی بابته جه نگه، که له م به ره مه دا به شیوه یه کی راسته وخۆ به دی ده کرپت له رپگه ی شیوه ی راسته وخۆش به دیهاتوو وه ک جهنگاوه ر و که ره سته ی جهنگی ده سته ی سه ربازه کانی به شی خواره وه ی کاره که ههروه ها رووبه رووبونه وه ی مرۆف ئه و جوړه ئاژه لانه که درنده ن، پیشاندانی سیفه تی چاونه ترسی و ئازابه تیبه که مرۆف تییدا سه رکه وتوو.

ئه م به ره مه هه هونه ریه ئامازه یه بو دروستکردنیک یان دیزاینیکی هونه ری که به به کاره یینانی ئامراز و ته کنیکه کانی کۆمپیوته ر دروست ده کرپت. کاره که پشتی به به کاره یینانی که ره سته و کالای به رنامه تاییه تمه نده کان به ستوو بو به دیهاتنی ههروه ها دووره له به کاره یینانی هه ر ماتریالیکی فیزیکی جگه له چاپکردنی نه بیته که به پرینتی دیجیتالی بووه به یه که یه کی فیزیکی، دواتر هونه رمه ند له رپگه ی دوو ئۆبجیکی واقعی وه ک جهسته ی خو ی و شاکارپکی میژوو یی هونه ری، توانا و ووزه ته عبیره کانی خو ی پیشان داوین.

نموونه ی ژماره (2)

ناوی هونه رمه ند: رابه ر جه مال
میدیۆم: گرافیک، کۆلینی دار، چاپی به رز
ناوی به ره م: قوربانی جه نگ
که ره سه ته ی به کاره اتوو: چاپ له سه ر کانسن
سالی به دیه پینان: 2016
خواه ندراری تی: هونه رمه ند
پێوانه: 23 سم X 23 سم

چاوپیاخشان دن: له م ده قه دا به شیوه به کی گشتی به دیه اتوو به کی ده ستی شان کراوی په تی
فیگه ری که، پیکهاته ی بینه یی کاره که بریتیی به پۆرتری تی مندالیک که قژیکی بژ و پری هه یه به
ره نگی ره ش ده بینریت و ده که ویته چه قی تابلۆکه وه و به لای راستی خۆیدا جولآوه و ته ماشا
ده کات، ههروه ها پشتینه ی کاره که پیکه اتوو له کۆمه لیک فۆرمی ئه بستراکت که قه باره و
شیوه ی جیاواز ده نوین له گه ل چه ند هیللیکی ستوونی جیاواز له ره نگ و پێوانه، به ره مه که له
چوار په لی ره نگی جیاواز پیکه اتوو.

سیستمی کۆمپۆزشن و ته کنیکی خستنه روو: کۆمپۆزشنی کاره که بریتیی به چه ند ره هه ندیک
که بونیادی بنه په تی به ره مه که له خو ده گریت، له ده ستی پیکه اتوو فیگه ره که به دوو په که بونیاتی
یه ک شیوه ده نوین، په که میان باز نه ییه له چه قی تابلۆکه دا، که نواندن ی سه ری ده کات
دوو هه میان په که یه کی سیگۆشه یی (هه ره می) ه که نواندن ی شان ی تا ناوه راستی قۆل و پشتی
فیگه ره که ده کات، ئه مه ش به دوو په که سه نته ری ک پیک ده هینن له کاره که ههروه ها ئه گه ر ئه م
کاره بکه ین به چوار به شی ته وای په کسان به دوو هیللی ئاسۆیی و ستوونی به شیوه ی په کتر بر
(+)، ئه وه له چوارگۆشه ی سه ره وه ی لای چه پ دوو هیللی سپی پانی دریز و باریکیکی کورت
به ته ربیی په که به ره و خواره وه ی هه مان چوارگۆشه به ستوونی دابه زیوون، که هاوسه نگیه ک
پیشان ده دات له گه ل لای راستی پشتینه ی تابلۆکه، به م شیوه یه گشت پشتینه ی لای راستی
فیگه ره که بووه به جۆریک له شیوه ی ئه بستراکت، له چوارگۆشه ی لای راستی سه ره وه ی تابلۆکه
هه تا چوارگۆشه ی خواره وه ی پیکه پیناوه کۆی په که نامۆکانی تیدا دابه ش بووه که قورساییه کی

له پشتینه‌که‌دا دروست کردوو له رپگه‌ی یه‌که‌ی ره‌نگی و شیوه، هه‌رچه‌نده کۆی به‌ره‌مه‌که له‌پوو‌ی ره‌نگه‌وه پیکهاتوه له (پله‌ی ره‌نگی) تۆناتی خۆله‌میشی که ره‌نگی سنووردار کردوو، هونه‌رمه‌ند به‌ته‌کنیکی چوار کلپشه‌یی مامه‌له‌ی له‌گه‌ل ره‌نگ به‌رجه‌سته کردوو، هونه‌رمه‌ند توانایه‌ک و شاره‌زاییه‌کی بالایی هه‌یه به‌مامه‌له‌ کردن له‌ته‌ک ئه‌م ته‌کنیکه به‌شیوه‌ویه‌کی ئه‌کادیمی، ته‌نانه‌ت ئه‌م به‌ره‌مه‌ خاوه‌ن گو‌تاریکی ته‌واوی ته‌کنیکه، که هونه‌رمه‌ند بزواندویتی بۆ ده‌رکه‌وتنی به‌های ئیستاتیکی ده‌قه‌که .

ژیدهر و ناوه‌رۆک: ئه‌م به‌ره‌مه‌ی رابه‌ر جمال وینه‌یه‌که مانایه‌کی رپوون و راسته‌وخۆی کولتووری جه‌نگ نابه‌خشی ئه‌گه‌ر نه‌گه‌رپینه‌وه بۆ ناوی ده‌قه‌که (قوربانی جه‌نگ)، که ره‌نگدانه‌وه‌یه‌کی هه‌نوکه‌یی ژینگه‌ی ئه‌و ده‌مه‌ی به‌دیها‌نتی به‌ره‌مه‌که‌یه، هونه‌رمه‌ند بۆ بنیاتنانی کاره‌که‌ی پشت به‌سته به‌و ژیدهرانه‌ی خاوه‌ن گو‌تاریکی میدیایی و وه‌ک به‌کاره‌ینانه‌وه‌ی فۆتۆی قوربانیا‌نی ئه‌و مرۆقانه‌ی له‌کاتی جه‌نگ ده‌رده‌که‌ون و پاشان ده‌یان کاته پاله‌وانی ده‌قه‌کانی، له‌ئاوردانه‌وه‌ی منداله‌که‌دا ده‌بینین پرسیاریک له‌چاوه‌کانیدا به‌دی ده‌کریت، ئه‌ویش نادیا‌ری چاره‌نووسیتی له‌ناو ئه‌و روداوانه‌ی که رپوانداه، هونه‌رمه‌ند زیاتر په‌یوه‌ست بووه به‌تیرامانی فیگه‌ره‌که و وویستویه‌تی به‌جه‌سته‌ی دۆخیکی نادروستی سایکۆیی ترس و دل‌پراوکێ و نامۆ بوون بکات که جه‌نگ ده‌یخولقینیت، ئه‌م حاله‌ته‌ی به‌ته‌واوی له‌م ده‌قه‌دا پيشانداوه و له‌رپگه‌ی ناوزه‌د کردنی به‌ره‌مه‌که‌وه هونه‌رمه‌ند پیداکری ده‌کات که جه‌نگ بابته‌ی کاره‌که‌یه‌تی و به‌بن پيشاندانی سومبولیک یاخود که‌ره‌سته‌یه‌کی جه‌نگی.

له‌م کاره‌یدا هونه‌رمه‌ند که‌وتوو‌ته‌ میانی ستابلیکی واقیعی رپه‌ها له‌بینیندا، به‌بی بوونی وورده‌کارییه‌کی ته‌واو پاشان ده‌قی پێ داخستوو، به‌م شیوه‌یه‌ په‌خشی به‌های ئیسته‌تیک ده‌کات، بۆ ئه‌وه‌ی به‌های بابته‌ی پێ بگه‌رپینیته‌وه، هونه‌رمه‌ند توانیویه‌تی له‌رپگه‌ی ته‌کنیکی چاپی به‌رز چه‌ند کاریگه‌رییه‌کی جیاواز به‌رجه‌سته بکات و هه‌روه‌ها له‌رپگه‌ی به‌کاره‌ینانی پله‌ی ره‌نگی ده‌مانگه‌یه‌نیته‌ ره‌هه‌ندی هه‌ستکردن به‌قولی له‌کاره‌که‌یدا، ده‌رکه‌وتنی کولتووری جه‌نگ له‌م ده‌قه‌دا له‌رپگه‌ی بینین و ناماژه‌هه‌ستییه‌کانی وه‌رگر به‌دی دیت، چونکه ده‌قیکی دامالراوه له‌فۆرمی راسته‌وخۆی ناسراوی که‌ره‌سته‌ی جه‌نگ.

نموونه‌ی ژماره (۳)

ناوی هونه‌رمه‌ند: روه‌یدا حسین

میدیهم: گرافیک، چاپی نزم، پوشاندن

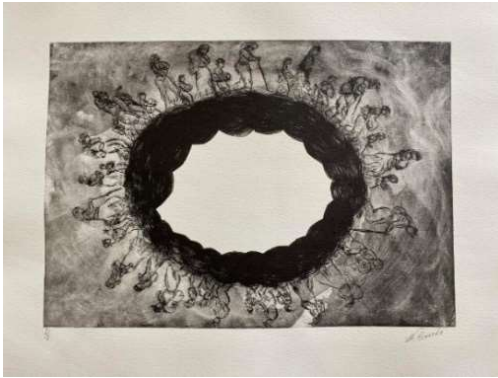
ناوی به‌ره‌م: زفرین

که‌ره‌سته‌ی به‌کاره‌اتوو: چاپ له‌سه‌ر کانسن

سالی به‌دییه‌پنان: ۲۰۲۲

خاوه‌نداریتی: گالیری دهۆک

پێوانه: ۴۱ سم X ۲۹ سم

چاوپیاخساندن: ئەم به‌ره‌مه‌ خاوه‌ن بونیادیکی شیوه‌ ئەندازه‌بیه له پیکهاته‌یدا، راسته‌وخۆ بینین، به‌ر بازنه‌یه‌کی شیوه‌ هیلکه‌یی ده‌که‌ویت، که‌پیکهاته‌وییه‌کی چری هیلکاری وورده و په‌نگی ره‌ش ده‌نوینیت، زیاتر له‌ پرچی کیژ ده‌چیت، چه‌قی کاره‌که پانتاییه‌کی سپی به‌تاله و هیچ‌یه‌ک له‌ هیل و شیوه‌ی له‌ خۆ نه‌گرتوو، له‌ دهره‌وه‌ی چیه‌وه‌ی فۆرمه‌ بازنه‌بیه‌که‌ کۆمه‌لیک فیگه‌ری ناسراوی جینده‌ر و ته‌مه‌ن جیاواز دهرده‌که‌ون به‌ یه‌ک ئاراسته‌ به‌ رێگادا ده‌رپۆن و نازانریت خالی ده‌ست پیک و کۆتایان کامه‌یانه، هه‌ندیکیان هه‌لگری کۆل و گالۆک و مندال و هه‌ندی که‌ره‌سته‌ی نه‌ناسراون، پشتینه‌ی کاره‌که‌ش پیکهاته‌یه‌کی ئاویتیه‌یی له‌ هیل ئاراسته‌ جیاواز و په‌لی په‌نگی تۆناتی خۆله‌میشی پیک ده‌هینن.

سیستمی کۆمپۆزشن و ته‌کنیکی خستنه‌رپوو: کۆمپۆزشنی ئەم ده‌قه‌ بینه‌بیه‌ خاوه‌ن سیستهمیکی هاوسه‌نگ و جیگیره‌ له‌ بونیادا، هونه‌رمه‌ند له‌ رێگه‌ی بازنه‌ هیلکه‌بیه‌که‌ به‌ هاوسه‌نگی له‌ ناو لاکپشه‌یه‌کدا به‌رجه‌سته‌ی کردوو که‌ هه‌ردووکیان دووپاتکرده‌وه‌ی درووستبوونی چه‌قی ده‌قه‌که‌ ده‌نوینن، که‌ خاوه‌ن بارسته‌یه‌کی بی‌ ناوه‌رپۆکه‌ له‌ فۆرم، په‌نگ، هیل، هونه‌رمه‌ند زۆرتین وورده‌کاری و ئالۆزی هیل و قورسای فیگه‌ره‌کانی خستۆته‌ دهره‌وه‌ی بارسته‌که‌، کۆمپۆزشنیکی فیگه‌ره‌کان به‌ ریتمیکی ریکخراو و هاوشیوه‌ی جووله‌ی ئاراسته‌ی میلی کاتزمیر که‌ به‌دیهاونی جولانه‌وه‌یه‌کی ته‌واو هاوسه‌نگ پیشان ده‌دن و جووله‌ و ریز به‌ستنه‌که‌یانی خستۆته‌ سه‌ر پرچیکی چنراو که‌ (پرچی چنراو)، فۆرمیکی دووباره‌یه‌ له‌ زنجیره‌ کاره‌کانی هاوزه‌مه‌نی ئەم ده‌قه‌ی هونه‌رمه‌ندا، کۆی ئەمانه‌ له‌ خزمه‌تی بونیادی پیکه‌ی

فیگه ره کانه، ههروه ها چاره سه ری پشتینه ی فیگه ره کانی به فه زایه کی چر له هیلی وورد کردوه له تهک جوللی تۆناتیک که خاوه ن به هایه کی ئیستاتیکییه، هونه رمه ند توانیویه تی کۆی چاره سه رکردنی به که و شیوه کانی بکات به په یوه ندییه کی هیلکاری به ره چاوکردنی کالی و توخی له نواندنا، نه و ته کنیکه ی کاره کی پی نه نجام داوه پوشاندنی ووشک Dry point، له سه ر کیشه یه کی پلاستیکی، به ته واوی گونجاوه له گه ل کۆمپۆزشنی ده که ی، چونکه رپگه یه کی تاقه ت پروکین و وورده و مامه له یه کی ئارامی پیویسته.

ژیده ر و ناوه رپۆک: بونیادنانی نه و ژیده رانه ی هونه رمه ند کاره که ی له سه ر کردوه، ده بینین چه ند ژیده ریکی جیاوازه که هه لگری سیمایه کی، سیاسی، نه ته وه یی، سۆزداریه، که په یوه ندی به و کۆچ و کۆره وانه ی له میژووی ناوچه که دا رپویانداوه به هۆی جه نگووه و بوونه به کولتوریک که خاوه ن ره هه ندیکی قول له هزرینی مرۆفی کورد و دریزبوونه یه کی میژووی به رده وامی هه یه له گه ل ئیستادا، هونه رمه ند نه مه ی پیشانداوه له فۆرمی بازنه یه کی مرۆیی که ئاویته ی بابه تیکی جینده ری کردوه نه ویش پرچی کیژیکی وه ک سمبولیک بو نه وان له شیوه ی بازنه یه کی داخراودا به رجه سه ته کردوه ره نگه بیه ویت بینه ر بخاته دۆخی هه سته کردن به و ئازارانه ی کیژانی ئیزی دی چه شتیان له جه نگی (داعش) و دواتر سوربوونی به مه به سته ی پیشاندانی هاوسۆزییه ک له ته ک نه واندا و پشت راستکردنه وه ی راستیه ک که چون جه نگ، ژانی له به رامبه ر خه م و ترسدا به جیه یشت، هونه رمه ند هه ولی داوه که شیکی ته م و مژی ئالۆز و ناجیگیر له پشتینه ی ده که که دا ده ربخات، جگه له ناوه ندی تابلۆکه که پیشبنی ناروونی ده کات له دووباره بوونه وه و به رده وامبوونی هه مان کاره سات و ئازار له داها توودا، خۆی له راستیدا خاوه ن ناوه رپۆکیکی خه مناک و ترس و دلپراوکی و جیه یشتنی شوین و ده نگی بۆمه.

نه م ده که ی هونه رمه ند به رجه سه ته کردنی به کیکه له زنجیره ی نه و کۆمه له به ره مه یه تی که هاوزه می یه کترن، ره نگدانه وه یه کی ته واوی نه و کاره سات و نه هامه تیانه ن که به هۆی جه نگووه خولقاون و بوون به کولتوریک له ناو نه ته وه ی کورد، جگه له وه ش هه لگری سمبولی ناسینه وه ی ئافره ته به شیوه یه کی راسته وخۆ و به هیچ جۆریک له رپگه ی که ره سه ته ی جه نگووه جه نگمان پیشان نادات.

به شی چواره م: نه نجامه کان:

۱-دهرده که ویت له نموونه ی ۱، ۲، ۳، دا به ره مه کان وابهسته ی بابه تی جهنگ بوون به ره هندی جیاواز بۆ ههریه که یان، به شیوه یه ک به رجهسته ی کردوو، به م شیوه یه ی لای خواره وه: آ-نموونه ی (۱)، ده بینین له نه نجامی گه پانه وه ی هونه رمه ند بۆ ئۆبجیکتیکی هونه ری میژوووی، که راسته و خۆ باسی جهنگ ده کات بابه ته که ی خۆی له سه ر بونیاد ناوه، به بی ئه وه ی له ناو نیشاندا هیچ ئامازه یه کی بۆ وهرگر به جی هیشتییت.

ب-نموونه ی ژماره (۲)، رابه ر جمال فیگه ریکی دامالراو له ههرچی که رهسته یه کی جهنگی به رجهسته کردوو، به لام وا له وهرگر ده کات له رپگه ی ناو نیشانه که وه جه وهه ری بابه تی ده که که درک پین بکات.

ج-بۆ نموونه ی ژماره (۳)، هونه رمه ند راقه ی ئه و دهرئه نجامه ی جهنگ ده کات، که به ره م دیت، وه ک ناواره بوون و کۆچکردن، واته هه لکه ندنی مرۆف له شوینی خۆی، هونه رمه ند توانیویه تی به ته واوی به رجهسته ی بابه تی جهنگ بکات.

۲-دهرده که ویت له نموونه ی (۱، ۲، ۳) دا، به ته واوی تایبه تمه ندی ته کنیکی چاپی گرافیکی به رجهسته بووه، که ههریه کیکیان پشتی به ستوو به ته کنیکی جیاواز به م شیوه یه: له نموونه ی ژماره (۱) به ته واوی له ژیر هه ژموونی کارکردنی گرافیک دیزاین بوو، که هونه رمه ند گوزارشتی دهربرپنه کانی خۆی پین کردوو. نمونه ی ژماره (۲) به ته کنیکی چاپی به رز نه نجام دراوه، تواناکانی هونه رمه ند دهرکه وتوو له ته کنیکی نه نجامدانی کاره که یدا، ههروه ها رهنگ وه ک ره گه زیکی سه ره کی دهرکه وتوو. نموونه ی ژماره (۳) پوهیدا به ته کنیکی پوشاندنی ووشک، چاپی نزم به ره مه که ی نه نجام داوه، له رپگه ی هیلکارییه کی وورد به جهسته ی کردوو.

دهرئه نجامه کان: نموونه کان (۱، ۲، ۳) ره نگدانه وی کاره سات و تایبه تمه ندی بابه تی جهنگیان به رجهسته کردوو ههریه که یان به شیوازیک و دهربرپینیکی جیاواز له چوارچیوه ی ته کنیکه گرافیکییه کان به رپگای جیاواز، که گونجاو بووه له گه ل تواناکانیان وه ک چاپی دیجیتالی له نموونه ی (۱)، چاپی به رز له نموونه ی (۲)، چاپی نزم له نموونه ی (۳)، پاشان ده بینین له نموونه ی (۱) و (۲) دا تایبه تمه ندی رهنگ به شیوازی جۆراوجۆر به کاره یینراوه، وه ک هارمۆنی بوونی رهنگ

یان کۆنتراست، ههروهه له نمونه ی (۳) تایبه تمه ندیبه هیللیه کانی تیدا به کارهینراوه به مه به سستی ده رخستنی شیوه کان و چاره سه رکردنیان.

لیستی سه رچاوه کان:

کتیب:

- ۱- به هرۆز عزه ت محیدین، (۲۰۱۸) ده روازه یه ک بۆ بنه ماکانی جه نگی، چاپخانه ی تاران
- ۲- فتحی احمد، (۱۹۸۵) فن الجرافیک المصری، الناشر الهیئة المصریة العامة للكتاب، القاهرة
- ۳- گیۆ موکریان، (۲۰۱۷) فه ره نگی نۆنه ره ، ده زگای چاپ و بلاوکردنه وه ی رۆژه لآت، هه ولیر
- ۴- محمد عبدالله الدرايسة و الاخرون، (۲۰۱۰) التصمیم الجرافیکي بين النظرية و التاريخ، مكتبة المجتمع العربي للنشر وتوزيع طبعة الاولى الاردن-عمان
- ۵- شیرزاد مه حه مه د، (۲۰۱۰) فه ره نگی کتیبخانه، ده زگای چاپ و په خشی سه رده م، سلیمانی
- ۶- عه بدوللا ئیبراهیمی، فه ره نگی کاوه فارسی- کوردی، به رگی سیه هه م، ده زگای چاپ و بلاوکردنه وه ی ئاراس، چاپی یه که م، هه ولیر
- ۷- ئازاد وه له د به گی، (۲۰۰۵)، (فه ره نگی رامیاری)، چاپخانه ی، هه ولیر
- ۸- مسعود عبدالخالق، (۲۰۰۸) مه وسوعه ی جودی بۆ چه مک و زاراوه کانی سه رده م، چاپی یه که م، بلاوکاراوه کانی چاپخانه ی ته فسیر، هه ولیر
- ۹- گارا، (۲۰۰۵) هونه ری شیوه کاری مؤدیرن، ده زگای چاپ و بلاوکردنه ره ی ئاراس، هه ولیر
- ۱۰- کنده معروف، (۲۰۱۶) المضمون الانسانی فی الموضوع الحرب و اثره علی قیم التشکیلیة والتعبیریة فی فن الحفر الاوروبي المعاصر، رساله الدكتوراه، کلیة فنون ، جامعة دمشق.
- ۱۱- ایاد صقر، (۲۰۰۳) فن الجرافیک، دار مجد لاوی للنشر و توزیع، طبعه الاولى، عمان - الاردن
- ۱۲- وه هبی ره سول، (۲۰۰۴) هونه رمه ند به هادین و رۆحیک بزیو، گۆفاری شیوه کاری، ژ ۶، هه ولیر
- ۱۳- به ختیار موسته فا، (۲۰۰۰) سه ره له دانی هونه ری شیوه کاری له سلیمانی (گرافیک)، گۆفاری شاکار، ژماره ۷، سلیمانی.
- ۱۴- هاوړئ ئه نوه ر، (۲۰۲۱) السمات الكرافیکية في اللوحة التشکیلیة المعاصرة في كوردستان-العراق، گۆفاری زانکۆی سلیمانی، ژ ۶۵

- 15- صن تزو، (2006) فن الحرب، ترجمة، زؤوف شبایک، طبعة الاولى، الناشر دار الاجيال، القاهرة
- 16- هدی عبد الرحمن محمد الهادي، (2000) تصميم طباعة المنسوجات، دار الفكر العربي، للطباعة و النشر، القاهرة
- 17- الشيماء محمد سعيد عبد الجواد، (2021) توظيف تكنولوجيا الطباعة الرقمية في تصميم الجداريات، مجلة العمارة والفنون والعلوم الانسانية، عدد خاص، جامعة جازان
- 18- قاسم سبتي، (2017) خمسون عاما من الجرافيك، مجلة رواق التشكيلي عدد 19، بغداد، جمعية الفنون التشكيلية
- 19- رمزي محمد العربي، (2009) التصميم الجرافيكي، مكتبة المجتمع العربي للنشر والتوزيع، عمان
- 20- وهبي رهسول، (2013) جهده ليه تي ناسنامه كان، چاپخانه ی پیره میرد، سلیمان، چاپی یه که م
- 21- سالار باسه ره، (2019)، کۆمه لیک توژیینه وه له بواری زانسته مرۆیه کانا، چاپخانه ی ئه نديشه، سلیمان.

22-AMERICAN WORDPOWER DIC, (2007) OXFORD UNIVERSITY PRESS

23-Alexander kluge und Oskar Negt, (2002), Was ist Krieg? in Blatter fur deutsche und international Politik, Bonn

24-Elisha, Droit, (2009), Print making mixed media, Interweave, China

25-David Rudd Cycle back, (2007), Judging the Authenticity of Prints by The Masters, Chapter 9 Handmade Relief Prints

26-Simon Wheaton-Smith, (2018) LINO CUTS AND PRINTS, Library of Congress, Third edition

27-Saff, Donald, Sacilotto, Deli, (1978), Printmaking History and Process, Capital City Press Vermont, New Yurok

28- C. HEATON, (1960) The life of ALBRECHT DURER, SECOND EDITION, LONDON.

29- Anne Leader, (2007) Goya Paints Third of May 1808: Execution of the Citizens of Madrid, Salem Press.

چاوپیکه تنه کان:

- 1- هاوړی ئه نوهر، مامۆستای زانکۆ، کۆلیژی هونهر، سلیمان، چاوپیکه وتن، 2023/05/10، کات 10 ی سه ره له به یانی کۆلیژی هونهر.

- 2-خۆشى رزگار شهوقی، هونه‌رمه‌ند، مامۆستای په‌یمانگای هونه‌ره جوانه‌کانی سلیمانی، چاوپیکه‌وتن، شوین: کتیبخانه‌ی جمال عرفان، ریککه‌وتی 2023/05/15، کات 6 ئیواره.
- 3-رپیوار سه‌عید: پرۆفیسۆر، مامۆستای زانکۆ، چاوپیکه‌وتن، زانکۆی سلیمانی، کۆلیژی هونه‌ر، ریکه‌وتی 2023/04/18، کات 10 به‌یانی
- 4-دارا ره‌سول، (دارۆ) مامۆستای زانکۆ، سلیمانی، کۆلیژی هونه‌ر، چاوپیکه‌وتن، 2023/04/18، زانکۆی سلیمانی، کات 10 سه‌ر له به‌یانی.
- 5-وه‌هبی ره‌سول، چاوپیکه‌وتن، سلیمانی گالیری هیس، 2023/04/19، کات 4 ی ئیواره.
- ئه‌نته‌رنیٔت:

- 1-محمد رزگار، جیاوازی نیوان شه‌ر و جه‌نگ، زانیاری 2021/07/01، وه‌رگیراوه له‌ریککه‌وتی <https://zaniary.com/blog/60ddbfd827c05> 17:50 کات 2021/11/11
- 2-فه‌ره‌هنگی ئینسایکلۆپادیاى به‌ریتانیکا، له‌ریککه‌وتی 2021/12/03، کات 21:00 له‌ریگه‌ی لینکی <https://www.britannica.com/dictionary/contemporary>
- 3-رحمة الحداد: کاتی کولفیتز: المرأة التي صنعت من الموت فنا، اضانات، 2019/11/18، تونس. مصدر: <https://www.ida2at.com/kathe-kollwitz-made-art-out-of-death>

Embodiment of War in Contemporary Graphic Printing in the Kurdistan Region / Iraq

Hemn Yahya Mohammed Noori

Graphic, College of Fine Arts, Sulaymaniyah University, Sulaymaniyah, Kurdistan Region, Iraq

hemn.yahya80@gmail.com

Prof. Dr. Rebwar Said Rashid

Graphic, College of Fine Arts, Sulaymaniyah University, Sulaymaniyah, Kurdistan Region, Iraq

rebwar.rashid@univsul.edu.iq

Keyword: War, Graphics. Contemporary, Technique, Reflection, Artist, Personify

Abstract:

This paper is dedicated to the study of (Embodiment of War in Contemporary Graphic Printing in the Kurdistan Region / Iraq), which consists of four parts. The first part is devoted to presenting the research problem, importance, objectives and limitations of the research, which is limited to revealing the characteristics of contemporary graphic works by Kurdish artists in Kurdistan Regional Government cities, during the period 2016-2022 In terms of language, terminology and procedural definitions. The second part is prepared as a theoretical framework, which includes three sections. Section 1: A brief overview of the concept and history of war in the world through some different printing methods used. The third section is related to the history of contemporary graphic art in Kurdistan. The third part presents the methods and procedures of analysis. The descriptive method of analysis begins with the collection of works of art and ends with the examples of the graphical and technical characteristics of each of the examples, Chapter Four consists of the conclusions and results of each chapter from the examples and the graphic and technical characteristics of each of the examples.

تجسید الحرب في الطباعة الجرافيكية المعاصرة في إقليم كردستان / العراق

الملخص:

هذه الدراسة، مخصصة لدراسة (تجسيد الحرب في الطباعة الجرافيكية المعاصرة في إقليم كردستان / العراق) والتي تتكون من اربعة اجزاء، خصص الجزء الأول لعرض مشكلة البحث وأهميته وأهدافه وحدوده، والذي يقتصر على الكشف عن خصائص الأعمال الفنية المعاصرة للفنانين الأكراد في إقليم كردستان، خلال الفترة (2016-2022) من حيث اللغة و المصطلحات و التعاريف الإجرائية، تم إعداد الجزء الثاني كإطار نظري، ويضم ثلاثة أقسام، القسم الأول: لمحة موجزة عن مفهوم وتاريخ الحرب في العالم، القسم الثاني: طرق الطباعة المختلفة المستخدمة. ويتعلق القسم الثالث بتاريخ فن الجرافيك المعاصر في كردستان، الجزء الثالث يعرض طرق واجراءات التحليل، تبدأ الطريقة الوصفية في التحليل بجمع الأعمال الفنية وتنتهي بأمثلة للخصائص الرسومية و الفنية لكل من الأمثلة، يتكون الفصل الرابع من استنتاجات و نتائج كل فصل من الأمثلة و الخصائص الرسومية والتقنية لكل من الأمثلة.